

TALLINNA TERVISHOIU KÕRGKOO

Tervishariduse keskus

Tervisedendus

Mari Reeds

**HOOLIVAD KOGUKONNAD ENNETUSSÜSTEEM: KOGUKONNA ROLL JA
VALMISOLEK NOORTE RISKIKÄITUMISE ENNETAMISEL HARKU VALLA
NÄITEL**

Lõputöö

Tallinn 2026

Olen koostanud lõputöö iseseisvalt. Kõik töö koostamisel kasutatud teiste autorite töödest, kirjandusallikatest ja mujalt pärinevad andmed on viidatud. Luban Tallinna Tervishoiu Kõrgkoolil avalikustada oma lõputöö PDF-versiooni raamatukoguprogrammis.

Lõputöö autori allkiri

/allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev digitaalallkirjas/

Lubatud kaitsmisele.

Juhendaja Liina Riisenberg, MA

/nimi ja akadeemiline kraad/

/allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev digitaalallkirjas/

Juhendaja Epp Kerge, MA

/nimi ja akadeemiline kraad/

/allkirjastatud digitaalselt/

/kuupäev digitaalallkirjas/

KOKKUVÕTE

Mari Reeds (2026). Tallinna Tervishoiu Kõrgkool, tervishariduse keskus, tervisedenduse õppekava. Hoolivad Kogukonnad ennetussüsteem: kogukonna roll ja valmisolek noorte riskikäitumise ennetamisel Harku valla näitel. Uurimistöö on 32 leheküljel, 38 kirjandusallikat ja 5 lisa.

Uurimistöö eesmärk: uurida kogukonna rolli noorte riskikäitumise ennetamisel ning hinnata kogukonna valmisolekut CTC ennetussüsteemi rakendamiseks Harku valla kontekstis.

Uurimistöö meetodika: Käesolev uurimistöö on empiiriline ning kasutab kombineeritud uurimismeetodit, ühendades kvalitatiivse ja kvantitatiivse lähenemise. Andmeid koguti Harku valla kogukonnaliikmetelt intervjuu käigus, mis koosnes taustaandmete kogumisest, struktureeritud küsimustiku osast ning poolstruktureeritud intervjuuküsimustest. Struktureeritud küsimustiku andmeid analüüsiti kirjeldava statistika abil ning poolstruktureeritud intervjuu osa andmeid temaatilise analüüsi meetodil.

Uurimistöö järeldused: Käesoleva uurimistöö tulemused näitavad, et kogukonnaliikmed tajuvad kogukonda olulise toetava keskkonnana noorte riskikäitumise ennetamisel. Kogukonda mõisteti nii geograafilise piirkonna kui ka sotsiaalsete suhete ja ühistegevuste kaudu seotud võrgustikuna. Oluliste tugevustena toodi esile kogukonna ühtehoidvus, aktiivsed kogukonnaliikmed ning koostöövõrgustikud.

Uurimistöö tulemused viitavad sellele, et Harku valla kogukondades on olemas üldine valmisolek CTC ennetussüsteemi rakendamiseks. Positiivsete aspektidena töid intervjuueeritavad esile koostöövalmiduse, kogukondliku aktiivsuse ning valmisoleku panustada ennetustegevustesse. Samas võivad ennetustegevusi piirata aja- ja ressursipuudus, vabatahtlikkusel põhineva tegevuse koormus ning vajadus tugevama eestvedamise järele. Tulemused viitavad vajadusele tugevdada kogukondlikku koostööd ning arendada süsteemsemat lähenemist noorte riskikäitumise ennetamisele.

Võtmesõnad: Hoolivad kogukonnad (CTC) (*Communities That Care*), kogukonna valmisolek, kogukond, riskikäitumine, riskitegur, kaitsetegur, tõenduspõhine

SUMMARY

Mari Reeds (2026). Tallinn Health University of Applied Sciences, Centre of Health Education, Health Promotion Curriculum. Communities That Care Prevention System: Community Role and Readiness in Preventing Youth Risk Behaviour in the Municipality of Harku. The thesis consists of 32 pages, 38 references and 5 appendices.

The research aim is: To examine the role of the community in preventing youth risk behaviour and to assess the community's readiness for the implementation of the Communities That Care (CTC) prevention system in the context of the municipality of Harku.

Research methodology: This thesis is an empirical study using a mixed methods approach, combining qualitative and quantitative research methods. Data were collected from community members in Harku municipality through interviews consisting of background questions, a structured questionnaire section, and semi-structured interview questions. The data obtained from the structured questionnaire were analysed using descriptive statistics, while the data from the semi-structured interview section were analysed using thematic analysis.

Research conclusion: The results of this study show that community members perceive the community as an important supportive environment in the prevention of youth risk behaviour. The community was understood both as a geographical area and as a network connected through social relationships and shared activities. Community cohesion, active community members, and cooperation networks were highlighted as important strengths.

The findings indicate that communities in Harku municipality demonstrate a general readiness to implement the CTC prevention system. Positive aspects included willingness to cooperate, community activity, and readiness to contribute to prevention efforts. However, prevention activities may be limited by lack of time and resources, the burden of voluntary work, and the need for stronger leadership. The results highlight the need for stronger community cooperation and a more systematic approach to youth risk behaviour prevention.

Keywords: Communities That Care (CTC), community readiness, community, risk behaviour, risk factor, protective factor, evidence-based prevention

SISUKORD

KOKKUVÕTE.....	3
SUMMARY	4
KOKKUVÕTE.....	6
1. ENNETUSSÜSTEEMI TEOREETILISED LÄHTEKOHAD.....	10
1.1. CTC ennetussüsteemi olemus ja kogukonna roll	10
1.2. CTC ennetussüsteemi rakendamine ja kogukonna valmisolek	12
2. METOODIKA	16
2.1. Valim.....	16
2.2. Andmete kogumise ja analüüsi meetod.....	17
2.3. Uurimistöö eetika ja usaldusväärsus	18
2.4. Piirangud	19
3. TULEMUSED	21
3.1. Intervjueeritavate taustaandmed.....	21
3.2. Struktureeritud intervjuu tulemused.....	21
3.3. Poolstruktureeritud intervjuu tulemused	22
4. ARUTELU	25
JÄRELDUSED.....	28
KASUTATUD KIRJANDUS	29
LISAD	
Lisa 1. Informeeritud nõusoleku vorm	
Lisa 2. Intervjuukava	
Lisa 3. Struktureeritud küsimustiku koondtabel	
Lisa 4. Autori nõusolek	
Lisa 5. Intervjueeritavate taustandmete koondtabel	

KOKKUVÕTE

Noorte riskikäitumine on oluline rahvatervishoiu probleem, mis mõjutab nii indiviidi kui ka ühiskonna heaolu. Riskikäitumine hõlmab mitmesuguseid tervist kahjustavaid käitumisviise, nagu ainete tarvitamine, vägivaldne käitumine ning koolikohustuste eiramine, millel on sageli ühised riskitegurid ning mis kujunevad välja noorukieas (Fagan jt., 2018).

Kogukonna roll noorte arengus ei piirdu ainult teenuste ja tegevusvõimaluste pakkumisega, vaid hõlmab ka kogukondlikku sidusust, sotsiaalset toetust ja kuuluvustunnet. Uuringud on näidanud, et tugevad kogukondlikud suhted ja usalduslik sotsiaalne keskkond võivad toetada noorte heaolu ning toimida oluliste kaitseteguritena riskikäitumise ennetamisel (Berkman & Glass, 2000; Blum jt., 2022). Samuti võib kogukonna aktiivne kaasatus ja noorte osalemine ühistegevustes suurendada noorte seotust kogukonnaga ning toetada positiivsete sotsiaalsete normide kujunemist (Jean-Thorn jt., 2023).

Seetõttu on üha enam hakatud rõhutama kogukonnapõhiste ennetusmudelite olulisust, mis võimaldavad siduda teaduspõhised teadmised praktiliste sekkumistega. Üheks selliseks lähenemiseks on Hoolivad kogukonnad (CTC) (*Communities That Care*) ennetussüsteem, mis pakub struktureeritud ja andmepõhist raamistikku kogukonna tasandi ennetustegevuste planeerimiseks ja rakendamiseks (Hawkins jt., 2002).

CTC ennetussüsteem keskendub riskitegurite vähendamisele ja kaitsetegurite tugevdamisele kogukonna tasandil, kaasates erinevaid sidusrühmi ning toetades koostööpõhist lähenemist. Uuringud on näidanud, et sellised süsteemsed ja kogukonnapõhised lähenemised võivad olla tõhusad noorte riskikäitumise vähendamisel (Hawkins jt., 2009).

Sekkumiste kohandamine vastavalt kogukonna valmisoleku tasemele on ennetustegevuste edukuse seisukohalt määrava tähtsusega, kuna piisavalt väljakutsuvad sekkumised aitavad suunata kogukonda järgmisele valmisoleku tasemele (Plested jt., 2006). Seetõttu on kogukonna valmisoleku hindamine ennetustegevuste edukaks planeerimiseks ja rakendamiseks oluline.

Eesti kontekstis tegeletakse noorte riskikäitumise ennetamisega erinevate institutsioonide kaudu, kuid ennetustegevused on sageli killustunud ning kogukondlik koostöö ei ole alati süsteemselt koordineeritud (Tervise Arengu Instituut, 2023). Samal ajal on kogukonna valmisolekut ja selle rolli ennetustegevustes seni uuritud piiratud ulatuses. Sellest tulenevalt on tähtis uurida kogukonna rolli ja valmisolekut kogukonnapõhiste ennetusmudelite rakendamisel.

Uurimistöö panustab Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli tervisedenduse õppekava uurimissuunda „Tervisedenduse planeerimine ja tõenduspõhised sekkumised“ (Ülekõrgkoolilised uurimissuunad, 2021). Uurimistöö käsitleb kogukonna rolli ja valmisolekut noorte riskikäitumise ennetamisel, rõhutades kogukondade võimalusi toetada tervisekäitumist ja edendada üldist heaolu. Riskikäitumise kujundamine ei ole ainult individuaalne tegevus, vaid sõltub suurel määral kogukonna struktuurist, ressurssidest ja sotsiaalsest toetusest.

CTC ennetussüsteem kujutab endast struktureeritud ja andmepõhist lähenemist, mis seob kogukonna vajaduste hindamise, ennetustegevuste planeerimise ning tõenduspõhiste sekkumiste rakendamise terviklikuks protsessiks (Hawkins jt., 2002). Seetõttu haakub käesolev uurimistöö otseselt tervisedenduse planeerimise põhimõtetega, võimaldades hinnata, kuidas on kogukond valmis sellise süsteemse lähenemise rakendamiseks.

Uurimistöö tulemused aitavad paremini mõista, millised kogukonna tegurid – sealhulgas struktuur, ressursid ja sotsiaalne toetus – mõjutavad ennetustegevuste kavandamist ja elluviimist. Seeläbi toetab töö tõenduspõhiste ja kontekstipõhiste sekkumiste planeerimist ning aitab kaasa kogukonna tasandi tervisedenduse arendamisele.

Erialapraktikas on see teema oluline mitmel põhjusel:

Kogukonnapõhised ennetusmudelid võimaldavad arvestada konkreetse kogukonna vajaduste ja eripäradega. See tähendab, et sekkumised ei ole universaalsed, vaid kohandatakse vastavalt sihtrühma riskitegurite ja kaitsetegurite profiilile. Selline lähenemine aitab suunata ennetustegevusi kogukonna tegelikele probleemidele ning suurendab sekkumiste tõhusust (Fagan jt., 2018).

Kogukonna kaasamine, valdkondadevaheline koostöö ning sotsiaalse kapitali tugevdamine on olulised tegurid tõhusate ennetustegevuste kavandamisel ja rakendamisel. Kogukonnapõhised lähenemised, nagu *Communities That Care* ennetussüsteem, toetavad erinevate osapoolte, sealhulgas hariduse, tervishoiu ja sotsiaalvaldkonna koostööd, mis võimaldab paremini mõista kohalikke vajadusi ning kujundada terviklikke ennetusstrateegiaid. Samuti aitab kogukondlike sidemete ja usalduse tugevdamine luua keskkonna, kus noored kogevad suuremat kuuluvustunnet ja sotsiaalset toetust, mis toimivad olulistena kaitseteguritena riskikäitumise vastu (Parker jt., 2018; Fagan jt., 2018).

Uurimisprobleem: Eestis esineb noorte seas mitmeid riskikäitumise ja vaimse tervisega seotud probleeme, kolmandik 11–15-aastastest kooliõpilastest on viimastel kuudel kogunud koolikiusamist, ligi pooled tüdrukud ja veerand poistest on viimase aasta jooksul kogunud vähemalt kahepäevaseid depressiivseid episoodide ning e-sigaretti on tarvitanud iga neljas noor (Oja jt., 2023). Seda tüüpi probleemide esinemist on võimalik ennetada, rakendades andmetel ja teaduslikul tõendusmaterjalil põhinevaid ennetustegevusi (Fagan jt., 2018).

Eesti kontekstis on nende rakendamine alles kujunemisjärgus ning noorte riskikäitumise ennetamisega tegeletakse erinevate institutsioonide kaudu, kuid ennetustegevused on sageli killustunud ning kogukondlik koostöö ei ole süsteemselt koordineeritud (Tervise Arengu Instituut, 2023).

2023. aastal Saksamaal läbiviidud uuringus toodi esile, et kogukonna koostöövalmidus ja kohalike osapoolte kaasatus olid seotud tõenduspõhiste ennetuspraktikate edukama rakendamisega (Röding jt., 2025). Eesti kontekstis on kogukonna valmisolekut seni vähe uuritud, sellest tulenevalt on tähtis uurida kogukonna rolli ja valmisolekut kogukonnapõhiste ennetusmudelite rakendamisel (Tervise Arengu Instituut, 2023).

Varasemad uuringud on näidanud, et nii perekonna kui ka kogukonna sotsiaalne kapital mängivad olulist rolli noorte tervisekäitumises. Tugevad sotsiaalsed sidemed peres ja kogukonnas on seotud tervislikuma käitumise ja riskikäitumise vähenemisega (McPherson jt., 2013). Samas ei ole selge, millised takistused ja võimalused esinevad hooliva kogukonna mudeli rakendamisel Eesti kontekstis.

Uurimistöö eesmärk on uurida kogukonna rolli noorte riskikäitumise ennetamisel ning hinnata kogukonna valmisolekut CTC ennetussüsteemi rakendamiseks Harku valla kontekstis.

Töö eesmärgist lähtuvalt on püstitatud järgmised uurimisküsimused:

1. Kuidas tajuvad kogukonnaliikmed kogukonna rolli noorte riskikäitumise ennetamisel Harku vallas?
2. Milline on Harku valla kogukonna valmisolek CTC ennetussüsteemi rakendamiseks ning millised tegurid seda toetavad või takistavad?

Kesksed mõisted

Hoolivad kogukonnad (CTC) (*Communities That Care*) - tõendus põhine kogukonnapõhine ennetussüsteem, mis aitab kogukondadel ennetada noorte probleemset käitumist, vähendades riskitegureid ja tugevdades kaitsetegureid kohaliku koostöö, andmepõhise planeerimise ning varajase sekkumise kaudu (Communities That Care, 2025).

Kogukonna valmisolek (*community readiness*) - kogukonna võimekus ja valmisolek tegeleda konkreetsete probleemidega ning rakendada ennetusmeetmeid, hõlmates teadlikkust, ressursse, juhtimist ja koostöövõimekust (Oetting jt., 1995).

Kogukond (*community*) - kogukonda käsitletakse inimeste rühmana, keda ühendavad ühised väärtused, normid, identiteet või huvid ning omavahelised sotsiaalsed suhted. Kogukonnad võivad kujuneda geograafilise piirkonna, ühiste tegevuste või huvide alusel ning tänapäeval võivad need toimida ka virtuaalses keskkonnas (Eesti Keele Instituut, 2026).

Riskikäitumine (*risk behaviour*) – „inimese elu ja tervist ohustav käitumisviis...“ (Tervise Arengu Instituut, 2026).

Riskitegur (*risk factor*)- „probleemi kujunemise või süvenemise suurendav tegur“ (Tervise Arengu Instituut, 2026).

Kaitsetegur (*protective factor*)- „probleemi kujunemise või süvenemise tõenäosust vähendav tegur“ (Tervise Arengu Instituut, 2026).

1. ENNETUSSÜSTEEMI TEOREETILISED LÄHTEKOHAD

1.1. CTC ennetussüsteemi olemus ja kogukonna roll

CTC on kogukonnapõhine ennetussüsteem, mis aitab kohalikel kogukondadel vähendada laste ja noorte riskikäitumist, tuginedes tõendus põhiste strateegiatele. Ennetussüsteemi töötasid välja J. David Hawkins ja Richard Catalano 1990. aastatel ning seda on arendatud ja rakendatud rahvusvaheliselt enam kui 25 aasta jooksul (Hawkins jt., 2002; Brady jt., 2018).

Ennetussüsteemi keskne eesmärk on luua kogukonnas koostöö põhine raamistik, mis võimaldab tuvastada kohalikke riskitegureid – näiteks ainete tarvitamist, vägivalda või koolist väljalangemist – ning valida nende vähendamiseks sobivad sekkumised. Samal ajal pööratakse tähelepanu ka kaitsetegurite tugevdamisele, nagu positiivsed peresuhted, sotsiaalne tugi ja noorte kaasatus kogukondlikesse tegevustesse (Hawkins jt., 2002).

CTC ennetussüsteemi tõhusust on kinnitanud mitmed rahvusvahelised uuringud. Näiteks Ameerika Ühendriikides läbi viidud kogukonnapõhises uuringus (*Community Youth Development Study*) leiti, et CTC rakendamine aitab vähendada noorte riskikäitumist, sealhulgas ainete tarvitamist ja õigusrikkumisi, ning parandada noorte sotsiaalset ja emotsionaalset heaolu (Hawkins jt., 2009). Sarnaseid tulemusi on täheldatud ka hilisemates uuringutes, näiteks USA linnalises kogukonnas läbi viidud analüüsis (Brady jt., 2018). Need tulemused viitavad, et kogukonnapõhised ja süsteemsed ennetuslähened võivad olla tõhusamad kui üksikud ja killustatud sekkumised. Käesolev teoreetiline raamistik loob aluse uurimisküsimuste käsitlemiseks, võimaldades analüüsida kogukonna rolli noorte riskikäitumise ennetamisel ning kogukonna valmisolekut CTC ennetussüsteemi rakendamiseks.

Noorukiiga on arenguperiood, mida iseloomustavad ulatuslikud muutused bioloogilisel, psühholoogilisel ja sotsiaalsel tasandil. Sellel eluperioodil kujunevad iseseisvuse vajadus, identiteet ja kuuluvustunne, mistõttu muutuvad noored vastuvõtlikumaks sotsiaalsele survele ja keskkonnamõjudele. Seetõttu suureneb selles vanuses risk erinevate riskikäitumiste kujunemiseks, nagu suitsetamine, alkoholi või narkootikumide tarvitamine, vägivaldne käitumine või koolikohustuste eiramine (Steinberg, 2008). Casey, Getz ja Galván (2008) teadusliku ülevaateartikli põhjal, mis koondab peamiselt Ameerika Ühendriikides ja rahvusvaheliselt läbi viidud neuroteaduslike uuringuid, on noorukieas täheldatav ajustruktuuride ebaühtlane areng, kus emotsioonide ja tasusüsteemidega seotud ajupiirkonnad

arenevad kiiremini kui enesekontrolliga seotud piirkonnad. Selline arenguline tasakaalutus võib suurendada impulsiivsete otsuste tegemise tõenäosust ning soodustada vahetu rahulduse otsimist, mis omakorda võib suurendada riskikäitumise esinemise tõenäosust (Casey jt., 2008).

Noorte riskikäitumise kujunemist mõjutavad mitmesugused riskitegurid ja kaitsetegurid. Uuringud näitavad, et mida rohkem riskitegureid noore elus esineb – olgu need seotud kodu, kooli, eakaaslaste või kogukonnaga, seda suurem on tõenäosus riskikäitumiseks. Näiteks on leitud, et ebasoodne naabruskond, kus esineb vähene järelevalve ja nõrk kogukondlik sidusus, on seotud kõrgema kuritegevuse ja ainete tarvitamise määraga noorte seas (Hawkins jt., 2009). Samal ajal võivad kaitsetegurid, nagu positiivsed täiskasvanute eeskujud, tugev sotsiaalne tugi ning noorte kaasamine otsustusprotsessidesse, vähendada riskikäitumise esinemissagedust (Catalano jt., 2004). Riskikäitumise ennetamisel rõhutatakse üha enam ökoloogilist ja süsteemset lähenemist, mis arvestab samaaegselt nii individuaalsete, perekondlike, kooli- kui ka kogukondlike teguritega ning keskendub riskitegurite vähendamisele ja kaitsetegurite tugevdamisele (Woodward jt., 2023).

Noorte riskikäitumise kujunemist mõjutavad mitmed omavahel seotud tegurid nii individuaalsel kui ka keskkondlikul tasandil. Üks olulisemaid keskkondlikke mõjutajaid on kogukond. Kogukonnal on noorte arengus ja riskikäitumise ennetamises märkimisväärne roll. Uuema teaduskirjanduse kohaselt võivad tugevad kogukondlikud sidemed, turvaline elukeskkond ja kaasav sotsiaalne võrgustik kujuneda oluliseks kaitseteguriks, mis vähendab noorte haavatavust riskikäitumise suhtes. Kogukonnad, kus valitseb usaldus, kus noortel on ligipääs toetavatele täiskasvanutele ning kus väärtustatakse kaasatust, loovad soodsa keskkonna noorte tervislikuks arenguks (Jean-Thorn jt., 2023). Kogukond kui mesosüsteemi osa loob noorele raamistikku, kus kujunevad ja kinnistuvad sotsiaalsed normid, rollimudelid ja võimalused sotsiaalseks kaasatuseks. Kui kogukonnas valitseb usaldus ja jagatud väärtused, võib see tugevdada noorte enesehinnangut ning vähendada vajadust otsida kuuluvust riskantse käitumise kaudu (Manoni-Millar jt., 2022).

Kogukondlik sekkumine võib toimuda erinevates vormides, näiteks noortele suunatud tegevusgruppide, vanemate ja õpetajate koostöövõrgustike ning riskirühma kuuluvatele noortele suunatud tugiprogrammide kaudu. Sellised algatused aitavad tugevdada kogukonna sisemisi ressursse ning pakkuda noortele turvalist keskkonda, kus nad saavad arendada oma oskusi ja sotsiaalseid suhteid (Hawkins jt., 2009). Lisaks on vajalik rõhutada noorte kaasatust kogukondlikesse tegevustesse. Kui noored tunnevad, et neid kuulatakse ja nende arvamust

väärtustatakse, suureneb nende seotus kogukonnaga ning väheneb impulsiivse ja riskantse käitumise tõenäosus (Lippman jt., 2014). Näiteks on leitud, et noorte kaasamine kogukondlikesse projektidesse ja arendavatesse tegevustesse – nagu noortetoad, spordiringid, kultuuriklubid ja vabatahtlikud algatused – aitab kujundada positiivseid sotsiaalseid võrgustikke ning tugevdada enesetõhusust. See omakorda võib vähendada nii ainete tarvitamise kui ka agressiivse käitumise riski ning toetada noorte vaimset heaolu (Manoni-Millar jt., 2023). Sellest tulenevalt on mitmetes riikides arendatud kogukonnapõhiseid ennetussüsteeme, mille eesmärk on vähendada riskitegureid ja tugevdada kaitsetegureid kogukonna tasandil. Üks selline lähenemine on CTC ennetussüsteem, mida käsitletakse järgmises alapeatükis.

1.2. CTC ennetussüsteemi rakendamine ja kogukonna valmisolek

Kogukonna valmisolek on keskne tegur kogukonnapõhiste ennetussüsteemide rakendamisel, kuna see määrab, kui võrd on kogukond võimeline ja valmis tegelema riskikäitumise ennetamisega süsteemsel ja tõenduspõhisel viisil. Valmisolek hõlmab nii kogukonna teadlikkust probleemidest, hoiakuid ennetustegevuste suhtes kui ka olemasolevaid ressursse ja koostöövõrgustikke (Parker jt., 2018).

Uuringud on näidanud, et kogukonna valmisolek mõjutab otseselt ennetusprogrammide rakendamise edukust. Parker jt. (2018) leidsid, et CTC ennetussüsteemi edukas rakendamine sõltub kogukonnaliikmete kaasatusest, usaldusest ning valmisolekust teha sektoriteülest koostööd. Samuti rõhutati, et kogukonna arusaam probleemidest ja nende prioriteetsusest mõjutab ennetustegevuste käivitamist ja jätkusuutlikkust. Seetõttu on kogukonna valmisoleku hindamine oluline eeltingimus, kuna süsteem eeldab kogukonnalt valmisolekut teha koostööd, jagada vastutust ning rakendada pikaajalisi ennetusstrateegiaid (Parker jt., 2018). Saksamaal 2023 läbi viidud kogukonnatasandi analüüs näitas, et kogukonna suutlikkus, sealhulgas olemasolevad ressursid, juhtimine ning koostöövõrgustikud, on otseselt seotud tõenduspõhiste ennetusmeetmete rakendamisega (Röding jt., 2025).

Oluline osa CTC ennetussüsteemist on kogukonna valmisoleku arvestamine enne sekkumiste rakendamist. Süsteem eeldab, et kogukond on valmis tegema koostööd, jagama vastutust ning rakendama pikaajalisi strateegiaid. Seetõttu on kogukonna valmisoleku hindamine vajalik eeltingimus, mis mõjutab otseselt CTC ennetussüsteemi rakendamise edukust ja jätkusuutlikkust (Parker jt., 2018). Kogukonna valmisolekut käsitletakse sageli

mitmemõõtmelise nähtusena, mis hõlmab erinevaid komponente, nagu kogukonna teadlikkus probleemist, juhtkonna toetus, olemasolevad ressursid ning kogukonna liikmete valmisolek muutusteks. *Community Readiness Model*'i kohaselt paiknevad kogukonnad erinevatel valmisoleku tasemetel, alates probleemide mitteteadvustamisest kuni aktiivse tegutsemiseni nende lahendamisel (Oetting jt., 1995). See tähendab, et ennetusmeetmete edukus sõltub suurel määral sellest, millisel arengutasemel kogukond parasjagu asub.

Uuringus, mis viidi läbi Ameerika Ühendriikides, hinnati kogukonna valmisolekut CTC süsteemi rakendamiseks poolstruktureeritud intervjuude abil. Uuringus käsitleti mitmeid olulisi teemasid, sealhulgas kogukonna määratlust, olemasolevaid ressursse, koostöövõimalusi, võimalikke takistusi ning üldist valmisolekut ennetussüsteemi kasutuselevõtuks. Tulemused näitasid, et kogukonnaliikmete kaasamine ja nende arusaamade mõistmine on keskne alus edukaks ennetustööks (Parker jt., 2018).

Kogukonnapõhiste ennetustegevuste tõhusus sõltub suurel määral kogukonna valmisolekust, sealhulgas koostöövõimekusest, juhtimisest ja ressursside olemasolust. Uuringud on näidanud, et kogukonnad osalevad tõhusas ennetustegevuses suurema tõenäosusega siis, kui nad on selleks valmis ning kui sotsiaalne ja organisatsiooniline keskkond toetab koostööd (Fagan jt., 2018). CTC ennetussüsteem käsitleb kogukonna valmisolekut kui keskset eeltingimust programmi edukaks rakendamiseks. Fagan jt (2018) rõhutavad, et enne sekkumiste valimist ja rakendamist on vajalik kaardistada kogukonna vajadused, riskitegurid ja kaitsetegurid ning hinnata olemasolevat valmisolekut muutuste elluviimiseks. See võimaldab valida sobivad tõenduspõhised sekkumised ning suurendab nende rakendamise tõhusust (Fagan jt., 2018). Lisaks toob CTC ennetussüsteemi lähenemine esile kogukonna kaasamise olulisuse, ennetustegevused on tulemuslikumad siis, kui kogukonnaliikmed on aktiivselt kaasatud probleemide määratlemisse ja lahenduste kujundamisse (Fagan jt., 2018; Parker jt., 2018). Selline lähenemine tugevdab kogukonna omanikutunnet ja toetab ennetusstrateegiate pikaajalist jätkusuutlikkust.

Kogukonna valmisolek on oluline eeltingimus ennetusprogrammide edukal rakendamisel, kuna see mõjutab nii koostöövõimekust, ressursside kasutamist kui ka tõenduspõhiste sekkumiste rakendamist (Fagan jt., 2018). CTC ennetussüsteem põhineb selgelt struktureeritud protsessil, mis koosneb mitmest järjestikusest etapist. Esmalt keskendutakse kogukonna valmisoleku ja organisatsioonilise suutlikkuse hindamisele ning kohalike sidusrühmade kaasamisele. Seejärel kaardistatakse kogukonnas esinevad risk- ja kaitsetegurid, kasutades teaduspõhiseid andmeid.

Järgmises etapis valitakse sobivad tõenduspõhised sekkumised, mis vastavad kogukonna vajadustele, ning seejärel rakendatakse ja hinnatakse nende mõju (Hawkins jt., 2002).

CTC ennetussüsteem kasutab varajase sekkumise ja ennetamise raamistikku, mis aitab kogukondadel tuvastada kohalikke vajadusi, seada prioriteete ning rakendada tõenduspõhiseid sekkumisi.

Ennetussüsteem koosneb viiest etapist:

1. Kogukonna ettevalmistamine – kohalike juhtide ja organisatsioonide kaasamine ning teadlikkuse tõstmine.
2. Kogukonna tegevusstruktuuri loomine – CTC juhtgrupi moodustamine ja koostöövõrgustiku loomine.
3. Andmepõhine planeerimine – kogukonna riskitegurite ja kaitsetegurite kaardistamine.
4. Tõenduspõhiste sekkumiste valik ja rakendamine – kohalikele vajadustele vastavate programmide valimine ja rakendamine.
5. Mõju hindamine ja jätkusuutlikkuse tagamine – tulemuste jälgimine ning pikaajalise tegevuse planeerimine (Communities That Care, 2025).

Empiirilised uuringud on näidanud, et CTC ennetussüsteemil võib olla märkimisväärne mõju noorte riskikäitumise vähendamisel. Näiteks USA-s läbiviidud uuring (2004–2012) näitas, et kogukondades, kus CTC ennetussüsteemi rakendati, vähenes suitsetamise, alkoholi tarvitamise ja vägivaldse käitumise esinemissagedus võrreldes kontrollrühmadega (Hawkins jt., 2009).

CTC ennetussüsteemi on kohandatud erinevates kultuurilistes ja geograafilistes kontekstides, sealhulgas Austraalias, Ühendkuningriigis ja Rootsis. Näiteks Michiganis asuvas Hazel Parki linnas täheldati CTC ennetussüsteemi rakendamise järel noorte suuremat osalust vaba aja tegevustes ning tugevamat kogukondlikku toetust noorte arengule (Communities That Care Network Europe, 2025). CTC ennetussüsteem põhineb arusaamal, et kogukonnad on olulised partnerid noorte riskikäitumise ennetamisel ja heaolu toetamisel. Ennetussüsteemi rakendamine aitab tugevdada kogukonna sotsiaalset kapitali ning luua ühist arusaama noorte vajadustest, kaasates kohalikud elanikud ennetuslahenduste kujundamisse (Hawkins jt., 2008).

CTC ennetussüsteem rõhutab, et tõhus ennetustöö eeldab kogukonna erinevate osapoolte koostööd ning valmisolekut panustada pikaajalistesse ennetustegevustesse. Kogukonna aktiivne kaasamine võimaldab paremini mõista kohalikke vajadusi ning kujundada sekkumisi,

mis vastavad kogukonna eripäradele. Samuti aitab kogukondlik koostöö tugevdada kuuluvustunnet ja sotsiaalseid toetusi, mida peetakse olulisteks kaitseteguriteks noorte riskikäitumise ennetamisel (Fagan jt., 2018).

2. METOODIKA

Käesolev uurimistöö on empiiriline uurimus, milles kasutati kombineeritud uurimismeetodit, ühendades kvalitatiivse ja kvantitatiivse lähenemise. Kombineeritud meetodi kasutamine võimaldas uurida kogukonna rolli ja valmisolekut noorte riskikäitumise ennetamisel nii kogukonnaliikmete kogemuste ja hinnangute kui ka struktureeritud küsimustiku tulemuste kaudu. Andmekogumine toimus kahes osas. Intervjuu alguses koguti osalejatelt taustaandmeid ning täideti struktureeritud küsimustik, mille abil koguti kvantitatiivseid andmeid kogukonna valmisoleku kohta. Seejärel viidi läbi poolstruktureeritud intervjuu, mille käigus käsitleti kogukonna rolli, tugevusi, takistusi ja valmisolekut noorte riskikäitumise ennetamisel (Creswell & Plano Clark, 2018).

2.1. Valim

Uurimistöö üldpopulatsiooni moodustasid Harku valla elanikud, keda seisuga 01.01.2026 oli 18 661 (Statistikaamet, 2026). Uurimistöö valimisse kuulusid Harku valla kogukonna sidusgruppide esindajad ja võtmeisikud, kes olid seotud kogukondliku tegevuse, noorte, hariduse või vabatahtliku tegevusega ning omasid ülevaadet piirkonnas toimuvast.

Uuringus kasutati eesmärgipärast valimit, mis võimaldas kaasata erineva tausta ja kogemusega osalejaid lähtuvalt uurimistöö eesmärgist. Eesmärgipärane valim võimaldab kaasata osalejaid, kelle teadmised ja kogemused on uuritava nähtuse seisukohalt olulised (Õunapuu, 2014). Intervjueeritavate valimisel peeti oluliseks nende seotust kogukonnaga ning kokkupuudet noorte ja/või ennetustegevustega. Valimisse kaasati osalejaid erinevatest Harku valla piirkondadest, sealhulgas Tabasalust, Murastest, Vääna-Jõesuust, Suurupist ja Harku piirkonnast. Selline lähenemine võimaldas saada mitmekesisema ülevaate kogukonna valmisolekust ning vältida ühe piirkonna vaatenurga domineerimist uuringus. Valimi koostamisel peeti oluliseks kaasata nii keskuse kui ka äärealade kogukondade esindajaid, et paremini mõista piirkondade erinevaid kogemusi, vajadusi ja väljakutseid.

Potentsiaalsete osalejatega võeti ühendust suulise pöördumise teel. Enne intervjuude läbiviimist tutvustati osalejatele uurimistöö eesmärki ning allkirjastati informeeritud nõusoleku vorm.

2.2. Andmete kogumise ja analüüsi meetod

Käesolevas uurimistöös kasutati andmete kogumiseks intervjuud, mis koosnes struktureeritud küsimustiku osast ning poolstruktureeritud intervjuuküsimustest. See võimaldas intervjueeritavatel oma kogemusi ja arvamusi põhjalikumalt kirjeldada. Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab ühendada ettevalmistatud küsimused paindliku intervjuu läbiviimisega ning anda uurijale võimaluse esitada täpsustavaid küsimusi (Õunapuu, 2014: 170–171).

Struktureeritud küsimustik ei olnud täielikult autori loodud, vaid põhines varasemates teadusuuringutes kasutatud mõõtevahenditel. Küsimustiku väited põhinevad CKI (*community key informant interview*) kogukonna alamskaala kohandatud versioonil (Röding jt., 2021). Valitud väiteid kohandati vastavalt käesoleva uurimistöo eesmärgile ja Eesti kontekstile, et hinnata kogukonna teadlikkust, hoiakuid, koostöövõimekust, ressursse ja juhtimist. Struktureeritud küsimustik koosnes väidetest, millele vastajad andsid hinnangu viiepunktilisel Likerti skaalal (Likert, 1932), kus 1 tähistas täielikku nõustumist ja 5 täielikku mittenõustumist. Küsimustiku andmeid analüüsiti kirjeldava statistika abil. Vastuste põhjal arvutati keskmised väärtused ning analüüsiti vastuste jaotust erinevate väidete lõikes. See võimaldas hinnata kogukonna valmisoleku taset erinevates valdkondades, nagu teadlikkus, koostöö, ressursid ja juhtimine.

Poolstruktureeritud intervjuukava koostamisel võeti aluseks Parker jt. (2018) uuringus kasutatud intervjuukava, mida täiendati vastavalt käesoleva uurimistöo eesmärgile ja Eesti kontekstile. Intervjuukava kasutamiseks ja kohandamiseks oli autoril olemas algallika autorite nõusolek (vt. Lisa 4).

Intervjuud transkribeeriti täismahus ning saadud andmed kodeeriti (vt Lisa 5). Intervjuude transkriptsioonid loeti korduvalt läbi ning tekstist märgistati uurimisküsimustega seotud tähenduslikud mõtteosad ja korduvad teemad. Analüüsi käigus grupeeriti vastused temaatilisteks kategooriateks, nagu kogukonna tugevused, takistused, koostöövõimekus ja valmisolek ennetustegevuste rakendamiseks. Analüüsis lähtuti eelnevalt määratletud kategooriatest, mis põhinesid *Communities That Care* ennetussüsteemi raamistikul ja kogukonna valmisoleku käsitlustel (Parker jt., 2018), kuid võimaldati ka uute teemade esiletõusu andmetest.

Intervjuukava keskendus kogukonna määratlemisele, kogukonna valmisolekule, tugevustele, takistustele, koostöövõimekusele ning olemasolevatele ressurssidele noorte riskikäitumise ennetamisel. Küsimused jaotati temaatilisteks plokkideks lähtuvalt *Communities That Care* ennetussüsteemi loogikast ja kogukonna valmisoleku käsitlustest. Temaatiliste plokkide moodustamisel võeti aluseks Parker jt. (2018) uuringus kasutatud intervjuuraamistik. (Parker jt., 2018).

Intervjuud viidi läbi individuaalselt ning need salvestati osalejate nõusolekul. Intervjuud transkribeeriti täismahus, et tagada võimalikult täpne andmete analüüs. Uurimistöös viidi läbi viis poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuud toimusid 2026. aasta aprillis ja mais ning viidi läbi individuaalselt osalejatele sobivas keskkonnas. Intervjuude kestus varieerus ligikaudu 20 – 30 minutini.

Struktureeritud küsimustik täideti intervjuu alguses enne poolstruktureeritud intervjuu läbiviimist.

2.3. Uurimistöo eetika ja usaldusväärsus

Euroopa teaduseetika koodeksi (2018) kohaselt põhineb teadustöö usaldusväärsusel, aususel, austusel ja vastutusel põhimõtetel (Euroopa teaduseetikakoodeks, 2018: 4). Käesolevas uurimistöös lähtus autor hea teadustava põhimõtetest, et tagada osalejate heaolu ja konfidentsiaalsus. Hea teadustava keskseteks väärtusteks on vabadus, vastutus, austus ja hoolivus, avatus, koostöö, ausus ning objektiivsus (Hea teadustava, 2023). Uuringus osalejad andsid kirjaliku informeeritud nõusoleku, millega kinnitatakse nende vabatahtlik osalemine ja teadlikkus uuringu eesmärkidest, protsessidest ning võimalike riskide ja kasude kohta (vt Lisa 1).

Enne andmekogumise alustamist tutvustati osalejatele uuringu eesmärki ja sisu. Osalejatelt küsiti teadlik nõusolek uuringus osalemiseks ning neil oli võimalus igal ajahetkel uuringust loobuda või jätta küsimustele vastamata. Vabatahtlikkuse põhimõttest lähtudes oli osalejatel õigus igal ajahetkel intervjuus osalemisest loobuda või intervjuu katkestada (Virkus, 2016).

Uuringu käigus kogutud andmeid käsitleti konfidentsiaalselt ning need olid kättesaadavad ainult uurimistöo autorile.

Intervjuude transkriptsioonides ei kasutatud osalejate nimesid ega muid isikut tuvastada võimaldavaid andmeid. Intervjueeritavate eristamiseks kasutati tähiseid I1, I2, I3, I4 ja I5, mis võimaldasid säilitada osalejate anonüümsuse kogu uurimistöo vältel. Intervjuude helisalvestisi ja transkriptsioone säilitati turvaliselt ning need kustutatakse pärast uurimistöo kaitsmist tagades andmekaitse 03.06.2026.

Intervjuude läbiviimisel püüdis autor säilitada neutraalse ja erapooletu positsiooni, vältides vastajate suunamist ning isiklike seisukohtade esitamist. Kõiki kogutud andmeid kasutati ainult teaduslikel eesmärkidel ning tulemused esitatakse üldistatud kujul. Kõiki osalejaid koheldi võrdselt ning austati nende õigust keelduda küsimustele vastamisest või uuringus osalemisest. Andmeid säilitatakse turvaliselt Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli turvalises isikliku parooliga pilvesalvestusruumis (*OneDrive*), et vältida volitamata ligipääsu.

Uurimistöo usaldusväärsust toetab ka see, et andmeid koguti nii struktureeritud küsimustiku kui ka poolstruktureeritud intervjuude abil, võimaldades käsitleda uuritavat nähtust mitmest vaatenurgast.

Käesoleva uurimistöo koostamisel kasutati tehisintellektil põhinevat keelemudelit ChatGPT abivahendina teksti struktureerimisel, tõlkimisel ning keelelisel toimetamisel. Tehisintellekti kasutati ideede organiseerimiseks, akadeemilise sõnastuse täpsustamiseks ning teksti redigeerimiseks. Samuti kasutati seda mõningate tekstilõikude tõlkimisel eesti ja inglise keele vahel. Kõik uurimistöo sisulised otsused, kirjanduse valik, andmete kogumine, analüüs ning järelduste tegemine on tehtud uurija poolt. Tehisintellekti ei kasutatud uurimisandmete analüüsimiseks ega uurimistulemuste genereerimiseks.

2.4. Piirangud

Uurimistööl on mitmeid piiranguid, mida tuleb arvesse võtta tulemuste tõlgendamisel. Esiteks oli valim piiratud ühe konkreetse linnalähedase piirkonnaga, mistõttu ei saa tulemusi automaatselt üldistada teistele Eesti kogukondadele. Teiseks võib vastajate arvamus olla mõjutatud sotsiaalselt soovitatavatest hoiakutest, eriti küsimustes, mis puudutasid kogukonna sidusust ja noorte riskikäitumist. Kuna uuring tugineb enesehinnangul põhinevale küsimustikule, võib esineda ka teatud kallutatust vastustes. Kolmandaks piiranguks on väike valimi suurus, mis ei võimalda tulemusi üldistada laiemale populatsioonile. Samuti põhinevad

tulemused intervjueeritavate subjektiivsetel hinnangutel, mis võivad olla mõjutatud nende isiklikust kogemusest ja rollist kogukonnas.

3. TULEMUSED

3.1. Intervjueeritavate taustaandmed

Intervjuude alguses koguti osalejatelt taustainfot nende rolli kohta Harku valla kogukonnas, kogukonnaga seotud aja ning noorte ja/või ennetustegevustega seotud kokkupuute kohta. Taustaküsimuste eesmärk oli saada parem ülevaade intervjueeritavate seotusest Harku valla kogukondadega ning mõista, millise kogemuse ja vaatenurga põhjal nad hindavad kogukonna rolli ja valmisolekut noorte riskikäitumise ennetamisel.

Uuringus osales viis erineva taustaga kogukonna esindajat Harku valla erinevatest piirkondadest. Intervjueeritavate seas oli lapsevanemaid, külaseltside liikmeid, vabatahtlikke ning kogukonna- ja kultuuritegevusega seotud inimesi. Mitmel osalejal oli varasem kokkupuude noorte ja/või ennetustegevustega kas kogukondliku tegevuse, lapsevanema rolli, koolikeskkonna või erialase töö kaudu. Kogukonnaga seotud aeg varieerus neljast aastast pikaajalise kogukondliku kuuluvuseni, mis võimaldas kaasata erinevaid kogemusi ja vaatenurki Harku valla kogukonna toimimisest ja valmisolekust ennetustegevuste elluviimisel.

Intervjueeritavate taustaandmete kokkuvõte on esitatud lisa 5 „Intervjueeritavate taustaandmed“ (vt lisa 5). ning struktureeritud küsimustiku detailsemad tulemused lisa 3 „Struktureeritud küsimustiku tulemused“ (vt lisa 3).

3.2. Struktureeritud intervjuu tulemused

Struktureeritud intervjuu tulemused näitavad, et kogukonna valmisolek noorte riskikäitumise ennetamiseks on erinevate valdkondade lõikes ebahühtlane. Tulemuste analüüsimisel lähtuti vastuste keskmistest väärtustest (M), mille põhjal hinnati kogukonna valmisolekut erinevates valdkondades.

Teadlikkuse ja hoiakute plokis olid hinnangud pigem positiivsed. Vastajad nõustusid väitega, et kogukonnas teadvustatakse noorte riskikäitumisega seotud probleeme (M=2,2) ning ennetustegevusi peetakse oluliseks (M=2,6). Samuti nõustuti pigem väitega, et ennetustegevused võivad vähendada noorte riskikäitumist (M=2,0)

Koostöö ja toimimisvõime valdkonnas olid hinnangud pigem positiivsed. Vastajad nõustusid väitega, et kogukonnas tehakse koostööd erinevate organisatsioonide vahel (M=1,8) ning kogukonna erinevad osapooled teevad omavahel koostööd (M=1,4). Samuti hinnati toimivate võrgustike olemasolu pigem positiivselt (M=2,6), mis viitab sellele, et kogukonnas nähakse olemasolevaid koostööstruktuure ennetustegevuste elluviimiseks.

Ressursside ja suutlikkuse plokis olid hinnangud pigem mõõdukad. Teadmisi ja oskusi ennetustegevuste läbiviimiseks hinnati keskmiselt (M=3,4), mis viitab vastajate mõningasele ebakindlusele või erinevatele hinnangutele. Sarnaselt hinnati ka ressursside olemasolu (M=3,4), mis näitab, et kogukonnas nähakse ressursse pigem piiratud või ebaühtlaselt kättesaadavana

Juhtimise ja valmisoleku valdkonnas olid hinnangud pigem positiivsed. Vastajad nõustusid väitega, et kogukonnas on olemas juhid või eestvedajad, kes toetavad ennetustegevusi (M=2,6). Eriti positiivselt hinnati kogukonna valmisolekut uute ennetusprogrammide rakendamiseks (M=1,4) ning valmisolekut panustada pikaajalistesse ennetustegevustesse (M=1,8).

Koostöö takistuste plokis olid hinnangud erinevad. Üldiste koostöotakistuste olemasolu hinnati mõõdukalt (M=2,6), mis viitab sellele, et kogukonnas nähakse mõningaid takistusi erinevate osapoolte koostöös. Samas ei nõustunud vastajad pigem väitega, et organisatsioonide vahel esineb olulisi konflikte, mis takistavad ennetustegevuste elluviimist (M=4,4).

Kokkuvõttes näitavad tulemused, et kogukonnas nähakse olemasolevaid tugevusi noorte riskikäitumise ennetamisel, eriti teadlikkuse, koostöövalmiduse ja valmisoleku osas rakendada uusi ennetustegevusi. Samas viitavad tulemused sellele, et ressursside piisavus ja tegevuste järjepidevus võivad kujuneda olulisteks väljakutseteks.

3.3. Poolstruktureeritud intervjuu tulemused

Kvalitatiivsete intervjuude analüüsi tulemusena kujunesid välja peamised teemad, mis kirjeldavad kogukonna rolli, tugevusi, valmisolekut ning takistusi noorte riskikäitumise ennetamisel Harku vallas.

Intervjuude põhjal mõisteti kogukonda eelkõige geograafiliselt piiritletud elanikkonnana, kuhu kuuluvad kohalikud elanikud, pered, lapsevanemad ning piirkonnaga seotud institutsioonid, nagu koolid ja külaseltsid. Kogukonda kirjeldati kui elukeskkonda, kus inimesi ühendavad

ühine ruum, igapäevased kokkupuuted ja ühistegevused. Üks intervjueeritav tõi välja, et „*kogukond on ikkagi maa ja elanikud*“. (I4)

Samas ilmnes intervjuudes ka laiem kogukonna käsitlus, mille kohaselt kuuluvad kogukonda kõik inimesed, kes puutuvad kokku laste ja peredega, sealhulgas õpetajad, spetsialistid ja kogukonna eestvedajad. Üks intervjueeritav kirjeldas kogukonda kui inimesi, „*kes on kas geograafiliselt ühel alal või kogukonna moodustanud mingisuguste ühiste huvide kaudu*“ . (I5) See näitab, et kogukonda tajuti mitte ainult füüsilise piirkonnana, vaid ka sotsiaalsete suhete ja ühiste väärtuste kaudu seotud võrgustikuna.

Intervjueeritavate hinnangul on Harku valla kogukondades olemas valmisolek panustada noorte riskikäitumise ennetamisse ning kogukonna tugevusena toodi esile eelkõige ühtehoidvust ja aktiivseid kogukonnaliikmeid. Mitmed osalejad leidsid, et väiksemates kogukondades tunnevad inimesed üksteist paremini ning seetõttu on lihtsam jõuda nii laste kui ka peredeni. Üks intervjueeritav kirjeldas, et „*väike kogukond tähendab, et lihtsam on toetada üksteist ja lihtsam on jõuda inimesteni*“. (I5)

Oluliseks tugevuseks peeti ka olemasolevaid kogukondlikke tegevusi ja koostöövõrgustikke. Intervjueeritavad tõi esile külaseltside, koolide ja kogukonnaürituste rolli inimeste ühendamisel ning ühistegevuste loomisel. Samuti rõhutati, et kogukonnas on olemas aktiivne tuumik inimesi, kes on valmis kogukonna arengusse panustama. Üks osaleja tõi välja, et „*kogukonnal on valmisolek olemas, aga vaja oleks eestvedajat või kõneisikut*“. (I5)

Mitmed intervjueeritavad kirjeldasid kogukonnaliikmete vahelisi suhteid pigem usalduslike ja toetavatena. Kogukonda nähti keskkonnana, kus inimesed suhtlevad omavahel, osalevad ühistes tegevustes ning tunnevad üksteise vastu huvi. Samas toodi välja, et kogukonnas võib esineda erinevaid arvamusi ning mõnikord ka erimeelsusi, kuid neid ei nähtud peamise takistusena koostöö tegemisel.

Intervjueeritavad tõi välja mitmeid tegureid, mis võivad raskendada ennetustegevuste elluviimist kogukonnas. Kõige sagedamini nimetati aja- ja ressursipuudust ning vabatahtlikkusel põhineva tegevuse jätkusuutlikkust. Mitmed osalejad leidsid, et kogukonnatöö toimub sageli inimeste isikliku aja ja motivatsiooni arvelt, mistõttu võib tegevuste järjepidevuse tagamine osutuda keeruliseks. Üks intervjueeritav kirjeldas, et „*aja leidmine on keeruline*“ ning rõhutas, et „*kogukondlik tegevus vajab pidevat eestvedamist ja motiveeritud inimesi*“ . (I4)

Olulise probleemina käsitleti ka noorte vaba aja veetmise võimaluste piiratust. Intervjueeritavate hinnangul võivad tegevuste puudumine ja vähesed kogunemiskohad suurendada noorte riskikäitumise tõenäosust. Üks osaleja tõi välja, et „noortel ei ole midagi teha“ (I4), teine aga rõhutas, et tegevused on sageli „koondunud suurematesse keskustesse“ (I5), mistõttu võivad äärealadel elavad noored jääda võimalustest kõrvale.

Samuti toodi välja, et kogukonnas võib esineda erinevaid hoiakuid ennetustegevuste olulisuse suhtes. Mõned intervjueeritavad leidsid, et kõik kogukonnaliikmed ei pruugi probleemide olemasolu tunnustada või pidada ennetustegevusi prioriteetseks. Sellest hoolimata ei nähtud kogukonnasiseseid erimeelsusi peamise takistusena, vaid pigem loomuliku osana kogukondlikust toimimisest. Ka Fagan jt. (2018: 81) rõhutavad, et kogukonna valmisoleku seisukohalt on oluline, kuivõrd jagavad kogukonnaliikmed uskumust, et riskikäitumist on võimalik ennetada ning et ennetustegevused on vajalikud.

Intervjueeritavate hinnangul peaks ennetustegevus keskenduma eelkõige noorte kaasamisele ning sisukate tegevusvõimaluste loomisele kogukonnas. Mitmed osalejad rõhutasid, et oluline on pakkuda noortele turvalisi kohti ja tegevusi, mis toetavad kuuluvustunnet ning vähendavad riskikäitumise tekkimise võimalust. Üks intervjueeritav tõi välja, et „kui on koht, kus olla ja tegevus, siis noored ei lähe halvale teele“. (I4)

Kogukondlike tegevuste ja ühiste ettevõtmiste rollil on kindel osa suhete tugevdamisel. Intervjueeritavate hinnangul aitavad ühised tegevused, nagu talgud, spordipäevad ja kogukonnaüritused, suurendada inimeste omavahelist suhtlust ning toetada nii noorte kui ka täiskasvanute omavahelisi suhteid. Märgiti, et ennetustegevustes tuleks aktiivselt kaasata nii noori kui ka lapsevanemaid. Üks osaleja leidis, et „asju peaks tegema laste jaoks ja kindlasti koos lastega“. (I5)

Lisaks toodi esile olemasolevate kogukonna- ja koolipõhiste teenuste tähtsus. Intervjueeritavad nimetasid erinevaid programme ja tugiteenuseid, nagu „Imelised aastad“ ja lapsevanematele suunatud koolitused, mida peeti vajalikeks ning kogukonna tegevusplaani kaasamiseks sobivateks. Vähem tähtsana ei toodud välja ka teadlikkuse suurendamist ja info levitamist erinevate infokanalite kaudu, sealhulgas sotsiaalmeedias ja kohalikes kogukonnagruppides.

4. ARUTELU

Käesoleva uurimistöö eesmärk oli selgitada, kuidas tajuvad kogukonnaliikmed kogukonna rolli noorte riskikäitumise ennetamisel ning milline on Harku valla kogukonna valmisolek Hoolivad kogukonnad (CTC) ennetussüsteemi rakendamiseks. Tulemuste põhjal ilmnes, et kogukonna rolli mõistetakse mitmetasandiliselt ning kogukonnas on olemas nii tugevused kui ka takistused ennetustegevuste elluviimisel.

Hawkins jt. (2002) käsitlevad kogukonda geograafiliselt piiritletud alana, kus erinevad osapooled teevad koostööd noorte heaolu toetamiseks. Käesoleva uurimistöö tulemused on sellega kooskõlas, kuna intervjueritavad kirjeldasid kogukonda eelkõige elukeskkonna ja seal elavate inimeste kaudu, kuid tõid esile ka institutsioonide, näiteks kooli ja kogukonnaorganisatsioonide rolli. Samas ilmnes, et kogukonna mõistmine ei ole ühtne, mis võib mõjutada koostöö toimimist ja ennetustegevuste rakendamist (Hawkins jt., 2002). Seejuures võib kogukonna erinev arusaam ennetustegevuste eesmärkidest ja põhimõtetest mõjutada koostöö tõhusust ning ennetussüsteemi rakendamise järjepidevust. CTC ennetussüsteemi varajastes rakendusetappides peetakse oluliseks kujundada kogukonna ja meeskonna ühine arusaam ennetusest, et toetada koostööd ja valmisoleku arengut (Fagan jt., 2018).

Berkman ja Glass (2000) rõhutavad, et tugevad sotsiaalsed suhted ja kogukondlik sidusus võivad toetada tervisekäitumist ning toimida kaitseteguritena. Sarnane arusaam ilmnes ka käesolevas uurimistöös, kus intervjueritavad kirjeldasid kogukonna tugevusena eelkõige ühtehoidvust, aktiivseid kogukonnaliikmeid ja ühistegevusi. Väiksem kogukond võimaldab paremat suhtlust ja info levikut, mis loob soodsa pinnase ennetustegevuste arendamiseks (Berkman ja Glass 2000).

Parker jt. (2018) toovad esile juhtimise ja koostööstruktuuride olulisuse kogukonnapõhiste sekkumiste rakendamisel. Läbiviidud uurimistöö tulemused näitasid, et kuigi kogukonnas on valmisolek olemas, sõltub ennetustegevuste elluviimine suuresti eestvedajate olemasolust. Intervjueritavad rõhutasid, et kogukonnas oodatakse sageli initsiatiivi konkreetsetelt inimestelt, mis viitab vajadusele selgema juhtimise ja koordineerimise järele (Parker jt., 2018).

Uurimistöös toodi peamiste takistustena esile ajapuudus ja vabatahtlikkusel põhineva tegevuse piirangud, mis võivad vähendada tegevuste järjepidevust. See viitab sellele, et olemasolev motivatsioon ei pruugi olla piisav ilma süsteemse toe ja ressurssideta. See haakub Oetting jt.

(1995) järelustega, kus kogukonna valmisoleku mudel toob esile, et ennetustegevuste edukus sõltub nii ressurssidest kui ka kogukonna suutlikkusest neid kasutada (Oetting jt., 1995).

Hawkins jt. (1992) sotsiaalse arengu teooria kohaselt mõjutavad noorte käitumist nende keskkond ja kättesaadavad võimalused (Hawkins jt., 1992). Käesoleva uurimistöö tulemused kinnitavad seda, kuna noorte vaba aja veetmise võimaluste puudumist peeti üheks peamiseks riskikäitumise tekkimise teguriks. Samas märgiti ka, et turvalised ja sisukad tegevused võivad toimida kaitsetegurina.

Uurimistöö tulemused viitavad vajadusele parandada kogukonnasisest info levikut ning kasutada sihtrühmale sobivaid kommunikatsioonikanaleid, sealhulgas sotsiaalmeediat. Tulemustest võib järeldada, et ainult kohalikus ajalehes info kajastamine ei pruugi olla noorte ja peredeni jõudmiseks piisav. Samuti on oluline arendada kogukondlikke tegevusi, mis kaasavad erinevaid sihtrühmi ja toetavad kogukondlikku sidusust. Ka Parker jt. (2018) rõhutavad, et ennetusprogrammide edukus sõltub nende kohandamisest sihtrühmale sobivaks ja sobivate kommunikatsioonikanalite kasutamisest (Parker jt. 2018).

Tulemused näitavad, et Harku valla kogukondades on olemas eeldused CTC ennetussüsteemi rakendamiseks, kuid selle edukaks elluviimiseks on vajalik selgem juhtimine, piisavad ressursid ning kogukonna liikmete aktiivsem kaasamine.

Uurimistöö tulemusena teeb autor järgmised ettepanekud:

1. Uurimistöö tulemuste põhjal võiks Harku vallas senisest enam arendada erinevate kogukondlike osapoolte – koolide, lapsevanemate, külaseltside, noorsootöö ja kohaliku omavalitsuse – vahelist süsteemset koostööd noorte riskikäitumise ennetamisel. Intervjueeritavad tõid esile olemasolevad koostöövõrgustikud, kuid samuti vajaduse tugevama koordineerimise ja eestvedamise järele.
2. Kuna uurimistöö tulemused tõid oluliste riskikohtadena esile aja- ja ressursipuuduse ning vabatahtlikkusel põhineva tegevuse koormuse, võiks rohkem tähelepanu pöörata kogukonna eestvedajate toetamisele ja jätkusuutliku tugisüsteemi loomisele. See võib aidata vähendada kogukondliku tegevuse killustatust ning toetada ennetustegevuste järjepidevust.
3. Uurimistöö tulemuste põhjal võiks järgmiste sammudena rohkem kaasata noori kogukondlike tegevuste ja ennetustegevuste planeerimisse. Intervjueeritavad rõhutasid, et noortele suunatud tegevused peaksid toimuma koos noortega ning lähtuma nende

vajadustest ja huvidest. Noorte aktiivsem kaasamine võib toetada kogukonda kuulumise tunnet ning vähendada riskikäitumise tekkimise tõenäosust.

JÄRELDUSED

Käesoleva uurimistöö tulemuste ja arutelu põhjal saab teha järgmised järeldused:

1. Kogukonnaliikmed tajuvad kogukonda olulise toetava keskkonnana noorte riskikäitumise ennetamisel. Intervjueeritavad kirjeldasid kogukonda mitte ainult geograafilise piirkonnana, vaid ka sotsiaalsete suhete, koostöö ja ühistegevuste kaudu seotud võrgustikuna. Oluliseks peeti kogukonna ühtehoidvust, ühiseid tegevusi ning laste ja noorte kaasamist kogukonnaellu. Uuringu tulemused näitasid, et kogukondlikud suhted, turvalised tegevusvõimalused ja koostöö lapsevanemate, kooli ning kogukonna vahel võivad toetada noorte heaolu ja vähendada riskikäitumise tekkimise võimalust. Samuti rõhutati, et ennetustegevustes on oluline noorte aktiivne kaasamine ning sisukate vaba aja veetmise võimaluste olemasolu.
2. Harku valla kogukonna valmisolekut CTC ennetussüsteemi rakendamiseks hinnati üldiselt positiivselt. Tulemused näitasid, et kogukondades on olemas koostöövalmidus, aktiivsed kogukonnaliikmed ning valmisolek panustada ennetustegevustesse. Samas toodi peamiste takistustena esile aja- ja ressursipuudus, tegevuste järjepidevuse tagamise raskused ning vajadus tugevama eestvedamise järele. Lisaks viidati piirkondlikele erinevustele noorte tegevusvõimalustes. Uurimistöö tulemused viitavad sellele, et CTC ennetussüsteemi rakendamine Harku vallas on võimalik, kuid eeldab järjepidevat koostööd ja kogukondade toetamist.

Uurimistöö eesmärk ning uurimisülesanded said autori hinnangul täidetud.

KASUTATUD KIRJANDUS

All European Academies. (2018). *Euroopa teaduseetika tegevusjuhhis* [The European code of conduct for research integrity]. https://www.allea.org/wp-content/uploads/2018/06/ALLEA-European-Code-of-Conduct-for-Research-Integrity-2018-Estonian_FINAL.pdf (21.04.2026)

Blum, R. W., Lai, J., Martinez, M., & Jessee, C. (2022). Adolescent connectedness: cornerstone for health and wellbeing. *BMJ (Clinical research ed.)*, 379, e069213. <https://doi.org/10.1136/bmj-2021-069213>

Brady, S. S., Parker, C. J., Jeffries, E. F., Simpson, T., Brooke-Weiss, B. L., & Haggerty, K. P. (2018). Implementing the Communities That Care prevention system: Challenges, solutions, and opportunities in an urban setting. *American Journal of Preventive Medicine*, 55(5 Suppl 1), S70–S81. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2018.05.019>

Brown, E. C., Hawkins, J. D., Arthur, M. W., Briney, J. S., & Abbott, R. D. (2007). Effects of Communities That Care on prevention services systems: findings from the community youth development study at 1.5 years. *Prevention science : the official journal of the Society for Prevention Research*, 8(3), 180–191. <https://doi.org/10.1007/s11121-007-0068-3>

Casey, B. J., Getz, S., & Galvan, A. (2008). The adolescent brain. *Developmental Review*, 28(1), 62–77. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2007.08.003>

Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2002). Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs. *Prevention & Treatment*, 5, Article 15. <https://doi.org/10.1037/1522-3736.5.1.515a>

Catalano, R. F., Berglund, M. L., Ryan, J. A. M., Lonczak, H. S., & Hawkins, J. D. (2004). *Positive youth development in the United States: Research findings on evaluations of positive youth development programs*. *The Annals of the American Academy of Political and Social Science*, 591(1), 98–124.

Catalano, R. F., Fagan, A. A., Gavin, L. E., Greenberg, M. T., Irwin, C. E., Ross, D. A., & Shek, D. T. (2012). Worldwide application of prevention science in adolescent health. *The Lancet*, 379(9826), 1653–1664. [https://doi.org/10.1016/S0140-6736\(12\)60238-4](https://doi.org/10.1016/S0140-6736(12)60238-4)

- Communities That Care. (2025). <https://www.communitiesthatcare.net/> (2.06.2025)
- Communities That Care Network Europe. (2025). <https://www.ctc-network.eu/> (2.06.2025)
- Creswell, J. W., & Plano Clark, V. L. (2018). *Designing and Conducting Mixed Methods Research* (3rd ed.). SAGE Publications.
- Eesti Keele Instituut. (2026). *Sõnaveeb*. <https://sonaveeb.ee> (29.04.2026)
- Fagan, A. A., Hawkins, J. D., Farrington, D. P., & Catalano, R. F. (2018). *Communities That Care: Building community engagement and capacity to prevent youth behavior problems*. Oxford University Press, p. 3.
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Arthur, M. W. (2002). Promoting science-based prevention in communities. *Addictive Behaviors*, 27(6), 951–976. [https://doi.org/10.1016/s0306-4603\(02\)00298-8](https://doi.org/10.1016/s0306-4603(02)00298-8)
- Hawkins, J. D., Catalano, R. F., & Miller, J. Y. (1992). Risk and protective factors for alcohol and other drug problems in adolescence and early adulthood: Implications for substance abuse prevention. *Psychological Bulletin*, 112(1), 64–105.
- Hawkins, J. D., Oesterle, S., Brown, E. C., Abbott, R. D., & Catalano, R. F. (2014). Youth problem behaviors 8 years after implementing the communities that care prevention system: a community-randomized trial. *JAMA pediatrics*, 168(2), 122–129. <https://doi.org/10.1001/jamapediatrics.2013.4009>
- Hawkins, J. D., Oesterle, S., Brown, E. C., Arthur, M. W., Abbott, R. D., Fagan, A. A., & Catalano, R. F. (2009). Results of a type 2 translational research trial to prevent adolescent drug use and delinquency: A test of Communities That Care. *Archives of Pediatrics & Adolescent Medicine*, 163(9), 789–798. <https://doi.org/10.1001/archpediatrics.2009.141>
- Hea teadustava. (2023). *Eetikaveeb*. Tartu Ülikooli eetikakeskus. <https://eetika.ee/et/sisu/hea-teadustava> (21.04.2026)
- Jean-Thorn, A., Tremblay-Perreault, A., Dubé, V., & Hébert, M. (2023). A systematic review of community-level protective factors in children exposed to maltreatment. *Trauma, Violence & Abuse*, 24(4), 2827–2842. <https://doi.org/10.1177/15248380221117234>

Likert, R. (1932). *A technique for the measurement of attitudes*. Archives of Psychology, 140, 1–55.

Lippman, L., Atienza, A., Rivers, A., & Keith, J. (2014). *What young people need to thrive: Leveraging the strengths of youth development*. Child Trends.

Manoni-Millar, S., Distasio, J., Latimer, E., Somers, J., Stergiopoulos, V., Kerman, N., Roy, L., & Aubry, T. (2022). Examining risk factors and protective resources as predictors of recovery among youth with mental illness and lived experience of homelessness. *Youth & Society*, 55(5), 924–946. <https://doi.org/10.1177/0044118X221140929>

McPherson, K. E., Kerr, S., Morgan, A., McGee, E., Cheater, F. M., McLean, J., & Egan, J. (2013). The association between family and community social capital and health risk behaviours in young people: An integrative review. *BMC Public Health*, 13, 971. <https://doi.org/10.1186/1471-2458-13-971>

Oetting, E. R., Donnermeyer, J. F., Plested, B. A., Edwards, R. W., Kelly, K., & Beauvais, F. (1995). *Assessing community readiness for prevention*. International Journal of the Addictions, 30(6), 659–683. <https://doi.org/10.3109/10826089509048752>

OpenAI. (2026). *ChatGPT* (large language model) [Artificial intelligence software]. <https://chat.openai.com>

Parker, C. J., Winston Iii, W., Simpson, T., & Brady, S. S. (2018). Community Readiness to Adopt the Communities That Care Prevention System in an Urban Setting. *American journal of preventive medicine*, 55(5 Suppl 1), S59–S69. <https://doi.org/10.1016/j.amepre.2018.05.022>

Plested, B. A., Edwards, R. W., & Jumper-Thurman, P. (2006). *Community readiness: A handbook for successful change*. Tri-Ethnic Center for Prevention Research. https://www.ndhealth.gov/injury/nd_prevention_tool_kit/docs/community_readiness_handbook.pdf

Rahvastiku tervise arengukava 2020–2030. Sotsiaalministeerium. <https://sm.ee/rahvastiku-tervise-arengukava-2020-2030> (28.10.2025)

Röding, D., Soellner, R., Reder, M., Birgel, V., Kleiner, C., Stolz, M., Groeger-Roth, F., Krauth, C., & Walter, U. (2021). Study protocol: a non-randomised community trial to evaluate the

effectiveness of the communities that care prevention system in Germany. *BMC public health*, 21(1), 1927. <https://doi.org/10.1186/s12889-021-11935-x>

Röding, D., von Holt, I., Decker, L., Ünlü-Reske, S., & Walter, U. (2025). *How Communities That Care strengthens evidence-based practice in Germany – community-level analyses*. *European Journal of Public Health*. <https://doi.org/10.1093/eurpub/ckaf161.1494>

Steinberg, L. (2008). A social neuroscience perspective on adolescent risk-taking. *Developmental Review*, 28(1), 78–106. <https://doi.org/10.1016/j.dr.2007.08.002>

Tervise Arengu Instituut. (2023). *Laste ja noorte riskikäitumise ning vaimse tervisega seotud riski- ja kaitsetegurid 2022. a hooliva kogukonna noorteuuringu põhjal*. <https://www.tai.ee/et/valjaanded/laste-ja-noorte-riskikaitumise-ning-vaimse-tervisega-seotud-riski-ja-kaitsetegurid-2022> (20.12.2024)

Tervise Arengu Instituut. (2026). *Tervisesõnastik*. <https://tervisesonastik.tai.ee/> (12.05.2026)

Virkus, S. (2016). Intervjuu liigid. Intervjuu, vaatlus ja sisuanalüüs. Tallinna Ülikool. https://www.tlu.ee/~sirvir/Intervjuu_vaatlus_ja_sisuanals/intervjuu_liigid.html (20.04.26)

Woodward, T. C., Smith, M. L., Mann, M. J., Kristjansson, A., & Morehouse, H. (2023). *Risk & protective factors for youth substance use across family, peers, school, & leisure domains*. *Children and Youth Services Review*, 151, 107027. <https://doi.org/10.1016/j.chilyouth.2023.107027>

World Health Organization. (2021). *Adolescent mental health*. <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/adolescent-mental-health>

Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Tartu: Tartu Ülikool. https://dspace.ut.ee/bitstream/handle/10062/36419/ounapuu_kvalitatiivne.pdf

Üleülikoolilised uurimissuunad. 2021. Tallinna Tervishoiu Kõrgkool. <https://www.ttk.ee/et/uurimissuunad-ja-rakendusuringud-tallinna-tervishoiuk%C3%B5rgkoolis> (21.04.2026)

LISAD

Informeeritud nõusoleku vorm

Lugupeetud uuringus osaleja!

Kutsun Teid osalema uuringus „Kogukonna roll ja valmisolek noorte riskikäitumise ennetamisel Harku valla näitel“. Uuringu eesmärk on hinnata Harku valla kogukonna valmisolekut rakendada Hoolivate Kogukondade (*Communities That Care, CTC*) ennetussüsteemi. Uurimistöö eesmärk on mõista, millised tegurid toetavad või takistavad CTC ennetussüsteemi võimalikku rakendamist ning milline on kogukonnaliikmete arusaam kogukonna rollist noorte riskikäitumise ennetamisel. Uuringu tulemuste põhjal valmib Tallinna Tervishoiu Kõrgkooli tervisedenduse õppekava lõputöö..

Uuringus osalemiseks palun täita nõusolekuvorm ning kinnitada see allkirjaga. Informeeritud otsuse tegemiseks uuringus osalemise kohta on oluline tutvuda järgneva teabega.

Uuringu raames viiakse läbi individuaalintervjuu kestusega ligikaudu 20 – 30 minutit. Uuringus osalemine on vabatahtlik ning põhineb osaleja vabal ja informeeritud nõusolekul. Teil on õigus igal ajal uuringus osalemisest loobuda ning soovi korral jätta küsimustele vastamata ilma põhjendusi esitamata.

Uuringus osalemine ei too osalejale majanduslikku kasu. Kõiki uuringu käigus kogutud andmeid käsitletakse konfidentsiaalselt. Intervjuud salvestatakse eesmärgiga võimaldada nende täpne transkribeerimine ja analüüsimine. Transkribeeritud materjalidele on ligipääs üksnes uurimistöö autoril. Intervjuude helisalvestisi ega täielikke transkriptsioone lõputöös ega muudes avalikes keskkondades ei avalikustata. Uurimistöös kasutatakse vajadusel anonüümseid tsitaate, mis ei võimalda osaleja isikut tuvastada.

Helisalvestisi ja transkribeeritud materjale säilitatakse turvaliselt kuni uurimistöö kaitsmiseni ning seejärel hävitatakse need vastavalt andmekaitse põhimõtetele 03.06.2026. Andmete töötlemisel järgitakse andmekaitse põhimõtteid ning osalejal on õigus tutvuda enda kohta kogutud andmetega, taotleda nende parandamist või kustutamist, piirata andmete töötlemist, esitada vastuväiteid ning võtta tagasi oma varasem nõusolek..

Nõusolek

Mind,, on informeeritud ülalmainitud uuringust ning olen teadlik eelmainitud uuringu eesmärgist ja uuringu metoodikast ning kinnitan oma nõusolekut selles osalemiseks allkirjaga. Tean, et uuringu käigus tekkivate küsimuste ja võimalike probleemide korral saan mulle vajalikku täiendavat informatsiooni uuringu teostajalt: Mari Reeds; mari.reeds@student.ttk.ee

Juhendaja: Liina Riisenberg, liina.riisenberg@ttk.ee

Uuringus osaleja allkiri:/allkirjastatud digitaalselt/....

Osalejale informatsiooni andnud isiku nimi, allkiri:Mari Reeds...../allkirjastatud digitaalselt/.....

INTERVJUUKAVA

Uuringu eesmärgi ja CTC tutvustus ning taustaküsimused

Communities That Care (CTC) ennetussüsteemi tutvustus. Olemuse ja rakendamise põhimõtteid, et tagada ühine arusaam käsitletavast teemast.

- Milline on Teie roll kogukonnas?
- Kui kaua olete olnud seotud selle kogukonnaga?
- Milline on Teie kokkupuude noorte ja/või ennetustegevustega?

Struktureeritud intervjuu

Palun hinnake järgmisi väiteid, kasutades skaalat 1–5:

- 1 – nõustun täielikult
- 2 – pigem nõustun
- 3 – ei oska öelda
- 4 – pigem ei nõustu
- 5 – ei nõustu üldse

Teadlikkus ja hoiakud

1. Kogukonnas teadvustatakse noorte riskikäitumisega seotud probleeme.
2. Kogukonna liikmed peavad ennetustegevusi oluliseks.
3. Kogukonnas usutakse, et ennetustegevused võivad vähendada noorte riskikäitumist.

Koostöö ja toimimisvõime

4. Kogukonnas tehakse koostööd erinevate organisatsioonide vahel.
5. Kogukonna erinevad osapooled (nt kool, KOV, noorsootöö) teevad omavahel koostööd.
6. Kogukonnas on olemas toimivad võrgustikud ennetustegevuste elluviimiseks.

Ressursid ja suutlikkus

7. Kogukonnas on piisavalt ressursse (aeg, raha, inimesed) ennetustegevuste elluviimiseks.
8. Kogukonnas on olemas inimesed, kes on valmis ennetustegevusi eest vedama.

9. Kogukonnas on olemas teadmised ja oskused ennetustegevuste läbiviimiseks

Juhtimine ja valmisolek muutusteks

10. Kogukonnas on olemas juhid või eestvedajad, kes toetavad ennetustegevusi.

11. Kogukond on valmis rakendama uusi ennetusprogramme.

12. Kogukond on valmis panustama pikaajalistesse ennetustegevustesse.

Koostöö takistused

13. Kogukonnas esineb takistusi erinevate osapoolte koostöös.

14. Organisatsioonide vahel esineb konflikte, mis takistavad ennetustegevusi.

Poolstruktureeritud intervjuu

Kogukonna määratlemine

- Kuidas määratleksite laiemalt kogukonda?
- Kes kuuluvad sellesse kogukonda?

Tajutud valmisolek CTC rakendamiseks

- Millised on teie esialgsed mõtted kogukonna valmisoleku kohta, rakendamaks CTC ennetussüsteemi?

Kogukonna tugevused

- Millised on teie hinnangul kogukonna tugevused, mis võiksid toetada ennetussüsteemi elluviimist?
- Kuidas kirjeldaksite kogukonnaliikmete omavahelisi suhteid (nt usaldus, koostöö, suhtluse sagedus)?

Kohalikud takistused

- Millised kohalikud takistused võivad teie arvates takistada ennetussüsteemi elluviimist?
- Kas mõnda neist võiks pidada kriitiliseks probleemiks, millega tuleks enne edasiliikumist kindlasti tegeleda?

Ennetuslik lähenemine

- Kuidas oleks võimalik neid probleeme käsitleda ennetuse seisukohast, mitte ainult reageerida pärast seda, kui lapsel on tekkinud tõsine probleem?

Suhete tugevdamine

- Millised on teie mõtted selle kohta, kuidas oleks võimalik tugevdada suhteid laste ja vanemate vahel, laste ja õpetajate vahel ning kogukonnaliikmete vahel laiemalt?

Olemasolevad teenused

- Milliseid olemasolevaid kooli- ja kogukonnapõhiseid teenuseid oskate nimetada, mis tegelevad noorte ja perede probleemidega?
- Kas Teie hinnangul oleks võimalik neid teenuseid kaasata kogukonna tegevusplaani?

Rahastus allikad

- Kas oskate nimetada kohalikke, riiklikke või muid rahastusallikaid, mis võiksid toetada koostöörühma võimekust teenuseid pakkuda?

Piirkonna meeskonna toimimine

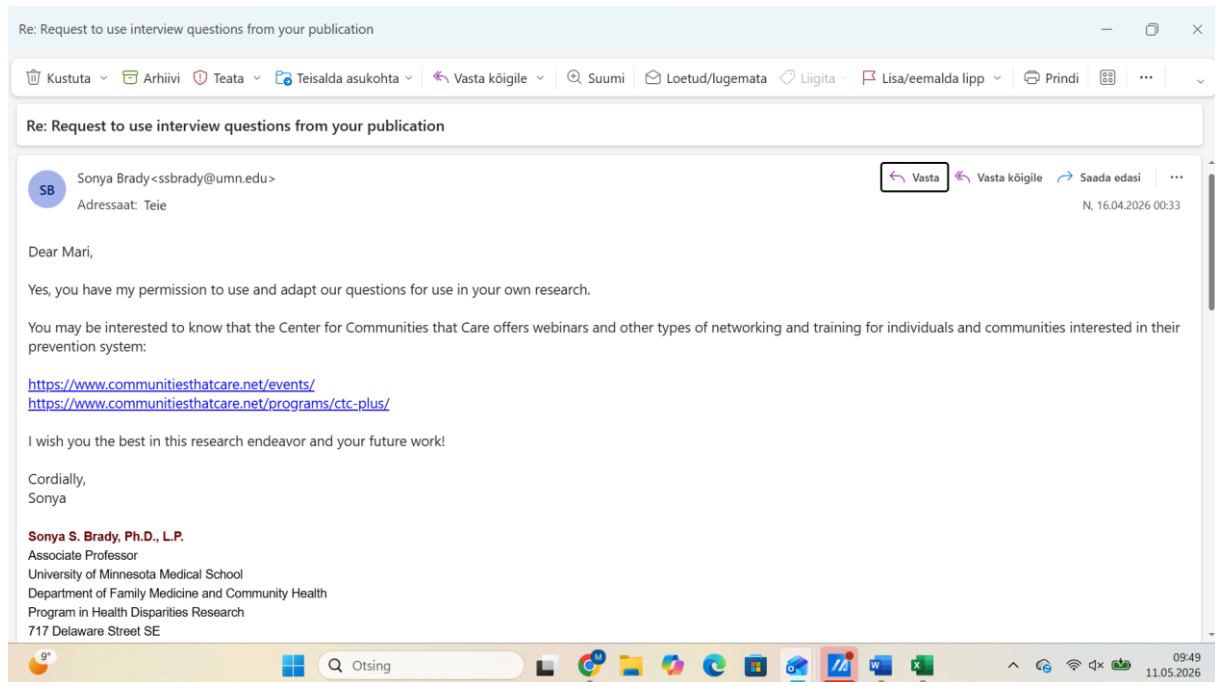
- Kuidas võiks CTC piirkonna meeskonna tegevus jõuda kogu Harku valla erinevate kogukondadeni?
- Millised tegurid aitaksid sellel tööl paremini esindada kogu valda?

Tabel 1. Struktureeritud küsimustiku tulemuste koondtabel

Küsimuste blokk	Küsimus	I1	I2	I3	I4	I5	KESKMINE
Teadlikus ja hoiakud	1. Kogukonnas teadvustatakse noorte riskikäitumisega seotud probleeme.	4	2	2	2	1	2,2
	2. Kogukonna liikmed peavad ennetustegevusi oluliseks.	4	2	2	1	4	2,6
	3. Kogukonnas usutakse, et ennetustegevused võivad vähendada noorte riskikäitumist.	2	2	1	1	4	2
Koostöö ja toimimisvõime	4. Kogukonnas tehakse koostööd erinevate organisatsioonide vahel.	1	1	2	3	2	1,8
	5. Kogukonna erinevad osapooled (nt kool, KOV, noorsootöö) teevad omavahel koostööd.	1	1	2	2	1	1,4
	6. Kogukonnas on olemas toimivad võrgustikud ennetustegevuste elluviimiseks.	2	1	2	4	4	2,6
Ressursid ja suutlikkus	7. Kogukonnas on piisavalt ressursse (aeg, raha, inimesed) ennetustegevuste elluviimiseks.	3	2	3	5	4	3,4
	8. Kogukonnas on olemas inimesed, kes on valmis ennetustegevusi eest vedama.	3	2	2	4	2	2,6
	9. Kogukonnas on olemas teadmised ja oskused ennetustegevuste läbiviimiseks	4	2	3	4	4	3,4

Juhtimine ja valmisolek muutusteks	10. Kogukonnas on olemas juhid või eestvedajad, kes toetavad ennetustegevusi.	2	2	3	4	2	2,6
	11. Kogukond on valmis rakendama uusi ennetusprogramme.	1	2	2	1	1	1,4
	12. Kogukond on valmis panustama pikaajalistesse ennetustegevustesse.	1	3	2	2	1	1,8
Koostöö takistused	13. Kogukonnas esineb takistusi erinevate osapoolte koostöös.	2	3	4	2	2	2,6
	14. Organisatsioonide vahel esineb konflikte, mis takistavad ennetustegevusi.	5	3	4	5	5	4,4

Autori nõusolek intervjuukava kasutamiseks

Re: Request to use interview questions from your publication

Kustuta Arhiivi Teata Teisalda asukohta Vasta kõigile Suumi Loetud/lugemata Liigita Lisa/eemalda lipp Prindi

Re: Request to use interview questions from your publication

SB Sonya Brady <ssbrady@umn.edu>
Adressaat: Teie

Vasta Vasta kõigile Saada edasi

N, 16.04.2026 00:33

Dear Mari,

Yes, you have my permission to use and adapt our questions for use in your own research.

You may be interested to know that the Center for Communities that Care offers webinars and other types of networking and training for individuals and communities interested in their prevention system:

<https://www.communitiesthatcare.net/events/>
<https://www.communitiesthatcare.net/programs/ctc-plus/>

I wish you the best in this research endeavor and your future work!

Cordially,
Sonya

Sonya S. Brady, Ph.D., L.P.
Associate Professor
University of Minnesota Medical School
Department of Family Medicine and Community Health
Program in Health Disparities Research
717 Delaware Street SE

9° Otsing 09:49 11.05.2026

Tabel 2 Intervjueeritavate taustandmete koondtabel

Intervjueeritav	Roll kogukonnas	Seotus kogukonnaga	Kokkupuude noorte ja/või ennetustegevustega
I1	Kultuurijuht	5 aastat	Kultuurisündmuste ja kogukonnaürituste korraldamine
I2	Kogukonna elanik	15 aastat	Erialane kokkupuude ennetustegevusega
I3	Lapsevanem	5 aastat	Kooliprogrammid ja külaseltsi tegevused
I4	Külaseltsi liige	4 aastat	Osalemine Harku valla CTC programmis
I5	Külaseltsi vabatahtlik lapsevanem	liige, ja 46 aastat	Kogukondlik tegevus ja vabatahtlik töö

